

HARRY GRUYAERT – Homeland - September 7th - October 26th 2024

'Magnum-fotograaf Harry Gruyaert vindt schoonheid in het banale' on October 3rd 2024 in De Standaard, DS2, p 1 - 3

https://www.standaard.be/cnt/dmf20241002_94698083

DE STANDAARD DONDERDAG 3 OKTOBER 2024

Een blik op de Belgische evolutie

Magnum-fotograaf Harry Gruyaert
vindt schoonheid in het banale

Antw er pecth, 1988... © Harry Gruyaert / gallery fifty one

Magnum-fotograaf Harry Gruyaert verbeeldt België in nieuw boek en expo: sensueel, zinderend en mysterieus

© Harry Gruyaert/gallery fifty one

Misschien moet je afstand nemen van je roots om ze beter te kunnen zien. De Belgische Magnum-fotograaf Harry Gruyaert probeert al een halve eeuw lang het mysterie te vatten van het land dat hij als twintiger achter zich liet.

Veerle Vanden Bosch

Gisteren om 03:00

HARRY GRUYAERT

Homeland

De expo 'Homeland' loopt tot 26 oktober in Gallery Fifty One, Antwerpen. In de aangrenzende Gallery Fifty One Too is een selectie te zien uit 'TV-shots: Olympics 1972'. Het boek 'Homeland' is uitgegeven bij Atelier Exb en is opnieuw verkrijgbaar vanaf 17 oktober.

★★★★☆

Toen Harry Gruyaert 21 was, boekte hij een enkele reis naar Parijs. Het was 1962, hij wilde breken met zijn vrome katholieke opvoeding. Vlaanderen was hem te verstikkend, het culturele landschap te kaal. Parijs was *the place to be* voor de pas afgestudeerde fotograaf en filmmaker, een plek waar hij mensen kon ontmoeten die hij bewonderde en die hem inspireerden: fotografen als William Klein en Jeanloup Sieff, filmmakers als Agnès Varda en François Truffaut, later ook Henri Cartier-Bresson en de fotografen van het agentschap Magnum.

Maar zijn geboortegrond liet hem niet los, het was een complexe haat-liefdeverhouding. Het enkeltje Parijs werd een *aller-retour*. Al vijftig jaar lang steekt Gruyaert geregeld de grens over om de essentie van zijn geboorteland te capteren, om er te zien wat hij nog niet eerder gezien had. *Le plat pays est le sien*, zoals Brice Matthieussent schrijft in het voorwoord van *Homeland*, het derde fotoboek dat Gruyaert over België maakte, na *Made in Belgium* en *Roots*. *Homeland* overspant een halve eeuw fotografie, vanaf de jaren 70 tot heel recent. In de gelijknamige expo is een ruime selectie van die foto's te zien, met enkele bekende beelden, maar ook foto's die Gruyaert nog niet eerder toonde, van het toenmalige aquarium op de pier van Blankenberge tot een fascinerend interieur in Antwerpen. Door Gruyaerts lens is te zien hoe België – en vooral Vlaanderen – is geëvolueerd. Van een plek met een hang naar rituelen en tradities, gelardeerd met een flinke vleug surrealisme, veranderde het van aanzien door de globalisering en de nivellering die de Europese eenmaking met zich meebracht.

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20180309_03401361?utm_campaign=internal-article&utm_source=standaard&utm_medium=lees-ook)

Lees ook Harry Gruyaert: 'De werkelijkheid bestaat niet' >

([https://www.standaard.be/cnt/dmf20180309_03401361?](https://www.standaard.be/cnt/dmf20180309_03401361?utm_campaign=internal-article&utm_source=standaard&utm_medium=lees-ook)

[utm_campaign=internal-article&utm_source=standaard&utm_medium=lees-ook](https://www.standaard.be/cnt/dmf20180309_03401361?utm_campaign=internal-article&utm_source=standaard&utm_medium=lees-ook))

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20180309_03401361?utm_campaign=internal-article&utm_source=standaard&utm_medium=lees-ook)

Gruyaert begon België te fotograferen in de jaren 70. Aanvankelijk deed hij dat in zwart-wit, omdat hij geen kleur zag in het land. "België was voor mij grijs", zei hij in een interview uit 2018 met deze krant. *Homeland* opent met een prachtige foto van de weg tussen Brugge en Damme in de mist. Het beeld toont meteen een van de grote troeven van de fotograaf: zijn spannende spel met vluchtlijnen en perspectieven. De foto, met zijn ritmische opeenvolging van lichtjes overheellende boomstammen die de in de mist oplossende weg omzomen, is een symfonie van zwart- en grijstinten. Op de expo heeft Gruyaert zijn zwart-witfoto's in een sequentie na elkaar gezet. De lichtjes bevreemdende soundtrack van jazzmuzikant Tuur Florizoone past er wonderwel bij.

Kat en hond

In die beginperiode fotografeerde Gruyaert veel kermissen, braderieën, processies en carnavalstoeten, waarbij het onderscheid tussen die twee laatste niet altijd heel duidelijk te maken valt. Je ziet een hond uit het raam kijken naar een groepje als katten verklede deelnemers aan de Ieperse Kattenstoet; of een groepje toeschouwers die geamuseerd toekijken hoe het hoofd van Johannes de Doper op een schotel wordt meedragen in de Heilig Bloedprocessie in Brugge. Het zijn beelden waaruit gevoel voor humor spreekt. Gruyaert is daarbij niet zozeer geïnteresseerd in wat er in die stoeten of processies zelf te zien is, maar in de mensen die op de stoep staan toe te kijken. Die trottoirscènes hebben iets intiems alledaags. Tegelijk zijn ze bijzonder, omdat Gruyaert telkens wacht om af te drukken tot er iets onverwachts gebeurt. Hij is in eerste instantie een straatfotograaf. Hij zoekt mensen niet op in de intimiteit van hun huis, want dan ontstaat sociaal contact, en dat wil hij vermijden. Gruyaert gaat liever als een gawwdief te werk, voortdurend op de loer om het juiste beeld te treffen, op zoek naar de essentie van een plek op een bepaald moment.

Beeld van een kermis. — © Harry Gruyaert/gallery fifty one

Hoewel hij in Marokko en Parijs al eerder in kleur werkte, schakelde hij voor zijn België-foto's pas later over. Hij ontdekte dat hij in kleur inventiever en creatiever kon zijn. "Ik ontdekte de banaliteit van de schoonheid en de schoonheid van het banale in België", zei hij daarover in 2018. "En ik geloof dat de Amerikaanse popart me heeft geleerd niet naar de dingen te kijken zoals een Europeaan en te zeggen: dat is slechte smaak. Het interessante aan popartkunstenaars is dat ze kijken naar heel banale situaties, soms met humor, maar altijd met interesse. Dat is de schoonheid van de *rarité*."

Zinderend rood

Vanaf het moment dat hij in kleur begint te werken, verdwijnen mensen in Gruyaerts foto's meer in de achtergrond, ze gaan op in het decor, in zijn fascinatie voor licht en kleur. Ze gaan elk hun eigen weg en zijn in zichzelf gekeerd, ze stralen een zekere verlorenheid uit. In die latere foto's zit minder Ensor en meer Spilliaert, schrijft Matthieussent – Gruyaert heeft zich altijd erg verwant gevoeld met schilders. Er sluipt gaandeweg ook een zekere zachtheid in zijn beelden. Ook zijn onderwerpen verruimen: treinen, kustlandschappen, auto's in felle kleuren, waarbij het soms haast lijkt of ze zelf verbaasd zijn over de plek waar ze zijn neergezet, tankstations, cafés, reflecties in etalageruiten.

Een Gruyaert is meteen herkenbaar als een Gruyaert. Waaruit bestaat die unieke handtekening? Misschien schuilt zijn essentie wel in sensualiteit. Alleen zo kun je de manier omschrijven waarop hij licht capteert, of het nu de Brusselse Nieuwstraat is, in blikkerend zonlicht onder een donkere onweerslucht, of de bijzondere lichtinval op de lasnaad tussen twee glaspanelen in de kusttram, of het felgroene schijnsel dat door de bewasemde ruit van een wassalon op een beregende nachtelijke stoep valt. Het onnavolgbare gevoel voor kleur van deze pionier van de artistieke kleurenfotografie is al even sensueel: een in geel licht badend restaurant boven een felroze neonreclame, kleurrijke feestlampjes in een somber landschap, felgekleurde ligbedjes in een zomerwei. En er is het alomtegenwoordige zinderende rood in veel foto's – Gruyaert heeft een bijzondere voorliefde voor die kleur.

Een minder opvallend aspect van zijn sensualiteit is zijn fascinatie voor texturen, merkt Matthieussent in het voorwoord op. Dat klopt, en je ziet het inderdaad pas bij nader toezien: de suède jas van een vrouw, in een groen dat een echo krijgt in de stengels van de bloemenruiker waar ze net voorbijloopt; de glanzende huid van een dalmatiër, gefotografeerd door een raam; de wuivende rode veren op de grenadiersmutsen van een regiment dat meedoet aan een re-enactment van de Slag bij Waterloo. Gruyaert is een heel tactiel fotograaf.

De weg van Brugge naar Damme. — © Harry Gruyaert/gallery fifty one

Kattenstoet, Ieper. — © Harry Gruyaert/gallery fifty one

Ronddwalen

Vanaf de jaren 90 duiken geregeld foto's op die voller en complexer zijn. Je zoekt naar de centrale focus van het beeld, maar de vele details nodigen je oog uit om rond te dwalen en op zoek te gaan naar reflecties, herhalingen, nuances: in een Antwerps interieur zit onderaan links een vrouw te eten. Door het raam is een toren te zien, die een echo vindt in een afbeelding van de kathedraal in een lijst aan de muur. Een spiegel reflecteert een deel van het interieur dat buiten beeld is, en op een druk bebloemd tafelkleed staat een vaas met bloemen in dezelfde tinten. Het binnenvallende zonlicht op de vele rode gordijnen geven het beeld een grote intensiteit. Het is een foto waarnaar je kunt blijven kijken. En het is een echo van de manier waarop Bruegel – nog een van Gruyaerts favoriete schilders – verschillende scènes in één beeld samenbracht.

Antwerpen, 1992. — © Harry Gruyaert/gallery fifty one

Wat Gruyaerts beste foto's gemeen hebben, is dat ze mysterie uitstralen. Het zijn momentopnames met tijdloze allures; ze hebben tegelijk iets toevalligs en onvermijdelijks. Ze lijken hyperrealistisch, maar hebben ook iets ongrijpbaars: alsof hij probeert te vatten wat de essentie van België is – iets waarvan hij in elk beeld een sprekende fractie weet te vangen, maar wat deels ook telkens weer ontsnapt zodra hij het vast wil leggen. Waarna hij onvermoeibaar verder zoekt naar het doodgewone mysterie dat België heet.

Lees ook

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20160612_02335407?utm_campaign=internal-article&utm_source=standaard&utm_medium=lees-ook)

⊕ **Stephen Shore: pionier van de artistieke kleurenfotografie** >

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20160612_02335407?utm_campaign=internal-article&utm_source=standaard&utm_medium=lees-ook)

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20160612_02335407?utm_campaign=internal-article&utm_source=standaard&utm_medium=lees-ook)

De expo 'Homeland' loopt tot 26 oktober in Gallery Fifty One, Antwerpen. In de aangrenzende Gallery Fifty One Too is een selectie te zien uit 'TV-shots: Olympics 1972'. Het boek 'Homeland' is uitgegeven bij Atelier Exb en is opnieuw verkrijgbaar vanaf 17 oktober.

Blankenberge, 1988. — © Harry Gruyaert/gallery fifty one

Provincie Brabant, 1981. — © Harry Gruyaert/gallery fifty one

Met Fouad Ahidar op de markt van Vilvoorde "We zijn géén migrantenpartij" 6

© Fred Debroock

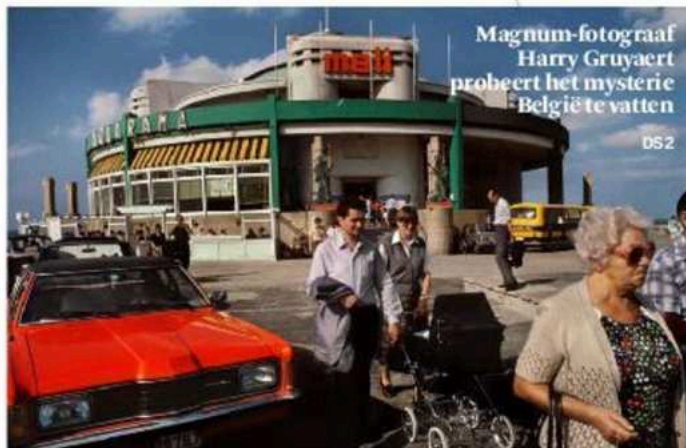
Wie betaalt de stunkortingen in de supermarkt?

18

Er zijn almaar minderspinnen

DS2

Magnum-fotograaf Harry Gruyaert probeert het mysterie België te vatten

DS2

© Harry Gruyaert

Oekraïne zit militair en diplomatiek in defensief

OORLOG OEKRAÏNE De val van Voehledar symboliseert de huidige fase van de oorlog in Oekraïne. Het moreel bij de Oekraïense soldaten zat al in dalende lijn en gaat nu pas echt bergaf. President Zelenski moet zijn 'overwinningsplan' dringend herdenken.

Meer dan 2,5 jaar hield Voehledar, een mijnstadje in het zuiden van de provincie Donetsk, stand tegen de onophoudelijke aanvallen van het Russische leger. Alle 14.000 inwoners waren al vertrokken, maar het Oekraïense leger wilde het stadje niet opgeven omdat het strategisch gelegen is. Niet alleen ligt het op een heuvel, het vormt ook een scharnierpunt tussen het oostelijke en zuidelijke front. Vanuit Voehledar kunnen beide fronten bevoorrad worden.

Twee keer eerder probeerde het Russische leger de forten te voeren om het stadje te veroveren, twee keer beet het in het zand. In februari 2023 leden de Russen er zelfs een zware nederlaag. Ze verloren meer dan honderd tanks en zware pantser. Voehledar stond symbool voor Russische militaire onkunde. Maar sinds dinsdagavond wappert de Russische vlag in de stad en woensdag bevestigde het Oekraïense leger dat de laatste soldaten waren teruggetrokken. Ze konden nauwelijks nog bevoorrad worden. Terugtrekking was de enige optie.

De val van Voehledar maakt opnieuw duidelijk hoe zwaar de Oekraïense soldaten het hebben aan

het oostelijke front. Het moreel ging al een tijdje bergaf en Voehledar maakt het alleen maar erger. Omgekeerd zal het de Russen ervan overtuigen dat ze de Oekraïense linies kunnen breken, als ze er maar lang genoeg op inbeuken. De focus ligt daarbij vooral op Pokrovsk. Die stad, 80 kilometer naar het noorden, is strategisch nog belangrijker. Als Pokrovsk valt, ligt de weg open naar Kramatorsk en Slovjansk, de laatste twee grote steden in de provincie Donetsk die Oekraïne nog in handen houdt. Als die vallen, heeft president Poetin een belangrijk doel bereikt, de volledige Donbas-regio wordt dan Russisch.

Meer desertie

De opmars daar blijft wel moeizaam verlopen. Een maand geleden werd al gezegd dat de Russen op het punt stonden Pokrovsk in te nemen. Zover is het nog altijd niet. Rusland blijft ontzettend veel soldaten verliezen. De schattingen variëren van 1.000 en 1.200 per dag. Maar Poetin wil en kan die prijs betalen, veel meer dan Oekraïne. Het Oekraïense parlement scherpte in mei de regels voor de mobilisatie aan, waardoor meer Oekraïense

mannen, vaak tegen hun zin, opgevoerd konden worden.

Ze hebben intussen hun opleiding gekregen en vechten mee aan het front. Maar daar blijkt nu dat ze vaak ongeschikt zijn voor de intense gevechten. Velen kunnen de stress niet aan. Ook desertie blijft een probleem. Volgens *The Kiev Post* hebben zich sinds het begin van de oorlog al 160.000 Oekraïense soldaten niet meer gemeld voor de dienst. Zij worden vervolgd, maar tegelijk is er ook begrip. Sommigen vechten al meer dan twee jaar onafgebroken en zijn moe.

Aan Russische kant is er geen genade voor wesploers. Ze moeten zich letterlijk doodvechten. Daardoor kan Rusland de druk op het front hoog houden en de val van Voehledar zal door Poetin aangegre-

pen worden om nog een tandje bij te steken. Woensdag werd de zuidelijke havenstad Odessa opnieuw aangevallen met drones. Ook de stad Soerj, in het noordoosten, wordt al enkele dagen zwaar bestookt.

Front stabiliseren

Niet alleen militair zit Oekraïne in het defensief, ook diplomatiek heeft president Volodimir Zelenski het lastig. Dat werd vorige week pijnlijk duidelijk bij zijn bezoek aan de VS. Hij wilde president Joe Biden zijn 'overwinningsplan' presenteren. Wat dat precies inhoudt, maakte hij niet duidelijk. Maar alleen al de naam klinkt bot. Officieel blijft Zelenski vasthouden aan het idee dat Oekraïne alle grondgebied dat Rusland heeft veroverd, inclusief de Krim, moet heroveren. Op dit moment acht niemand, ook in Oekraïne, die doeklaring realistisch. Zeker bij de jongere generatie overheerst het idee dat de Donbasverloren zijn dat alles op alles gezet moet worden om het vrije Oekraïne te laten overleven. Het front stabiliseren zou dan al een groot succes zijn.

Daarom blijft er ook kritiek komen op de Oekraïense invasie van de Koersk-regio. Oekraïne toonde aan dat het Russische leger erg

kwaetsbaar blijft, maar de hoop dat Rusland veel troepen zou wegtrekken uit de Donbas, bleek ijdel. Bij de Oekraïense soldaten die in de Donbas proberen stand te houden, is steeds minder het begrip voor de Koersk-actie. Zij hadden liever gezien dat de elitesoldaten die een stuk Russische bodem bezet houden, hen kwamen helpen.

Zelenski is er ook niet in geslaagd Biden ervan te overtuigen dat Oekraïne de Amerikaanse langafstands raketten mag inzetten diep op Russische bodem. In Washington overheerst het idee dat de oorlog daardoor verder kan escaleren en dat het voor de strijdkrachten geen wezenlijk verschil maakt. Sommige militaire analisten betwijfelen dat laatste. Hoe harder Oekraïne kan toeslaan in Rusland, hoe minder slagkrachtig Rusland wordt in Oekraïne.

Bij zijn aantreden als NAVO-lid bleef de Amerikaanse Mark Rutte dat de NAVO ervoor moet zorgen dat "Oekraïne overleefd moet blijven als een onafhankelijke, soevereine, democratische staat". Zonder bijkomst van de militaire steun vanuit het Westen dreigt dat doel echter niet meer te realiseren.

Dominique Minten

Zelenski blijft zeggen dat Oekraïne alle grondgebied, inclusief de Krim, moet heroveren. Vandaag acht niemand dat realistisch

